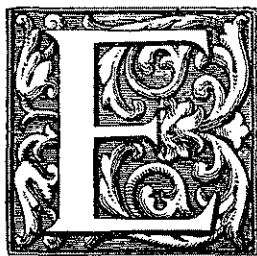

LO SENYOR SUCONA

(DEL VELL REUS)

LCARE em sembla que'l veig; alt, bon mosso, vestit sempre de negre, pulcre, simpàtich. ¡Y han passat tants anys des de llavors! ¡Y'n fa tants que va morir!

No se com va ser que varem fernos amichs lo senyor Sucona y jo. Quan jo tenia quinze o setze anys, ell ja'n tenia quaranta cinch o cinquanta. Llavors varem comensar a tractarnos, y a pesar de la diferencia d'edat que hi havia entre nosaltres dos—¡més de trenta anys!—aviat varem fernos amichs, y amichs íntims. Anavem quasi sempre junts, nos comunicavam los nostres pensaments y'ls nostres sentiments, que armonisavan sempre. Coincidíam en tot menos en l'edat. Ell mes s'estimava anar ab mi que ab homes de la seva edat, y jo mes m'estimava anar ab ell que ab jovenets de la meua.

Lo senyor Sucona era reservat, home de poques paraulas; no era expansiu mes que ab mi. Ab la demes gent ab prou feynas hi enraonava. Era callat instinctivament; no li agradava gayre enrahonar; y quan enrahonava no deya cap paraula inútil. Las precisas, las necessarias.

Era advocat. Havia estudiat ab molt de profit tota la carrera a l'universitat de Cervera. Va ser dels darrers estudiants que varen cursar en tal universitat. Pochs anys despres d'haverse ell llicenciat, se va tancar tal centre d'ensenyansa, y tots los estudis de facultats majors varen ser trasladats a l'universitat de Barcelona. Ja havia durat prou lo privilegi otorgat per Felip quint a la ciutat de Cervera!

Lo senyor Sucona va fer tota la carrera ab molt de lluhiment. Era molt aplicat y tenia un talent de primer ordre. Pochs n'he conegut com ell; potser cap mes. Es un home ignorat, però no per axó deixá de ser un gran home. Era una verdadera eminenencia.

Veya al moment las cosas ab claretat, se formava exacte judici de tot lo que'l rodejava, coneixia als homes com si ell los hagués format. Y a mes, sabia de tot. Jo no se com havia pogut adquirir tants coneixements sobre totas las materias científicas, literarias y filosóficas. Però parlava poch, no tenia afany pera ostentar la seva ciencia, no aspirava a cap renomada,

careixia d'ambició, no donava cap importància als diners. Lo necessari pera viure molt modestament, y res mes.

Des de molt jovenet ja va possehir un caudal inmens d'experiencia, adquirida, naturalment, mes per la forsa del talent, d'una intuició superior, que per la forsa dels anys; y tanta experiencia va contribuir en ell a que enrahonés poch, a que desitjés viure sol, a que tingués por y recel del tracte ab los homes. Havia nascut per esser filosof, y filosof com una catedral va esser tota la seva vida.

No havia hereditat cap fortuna dels seus pares, y al acabar la carrera va fer d'advocat a Reus, pera guanyarse la vida. Aviat va adquirir nom de bon advocat; aviat tothom va adonarse de lo molt que valia. Tots los advocats de Reus li varen cedir ab respecte lo primer lloch. Però a pesar de la renomada y de las ganancias que li produhia, no li agradava, no li va agradar may exercir la carrera. Axis fou que quan—pochs anys despres d'haver comensat a exercir—un parent pròxim li deixá un regular llegat, lo senyor Sucona tancá el despaig ab la major alegria del mon. Una petita renda, unas quantas pessetas diarias li permetian viure ab modestia sense haver de tractar ab ningú. Ja era lliure; ja estava satisfet; ja podia viure tranquil y desconegut, com era'l seu mes fervent desitj.

Quan jo'l vaig conèixe, ell ja havia deixat d'exercir.

Lo senyor Sucona portava la vida mes ordenada y metódica que pugau imaginarvos. Un dia de la seva vida estava exactament enmotllat en lo dia anterior. Sempre lo mateix; ab una monotonía que fora un torment pera la generalitat, però que per a ell era una delícia. Veus aquí com distribuía las vint y quatre horas, ahí, avuy, demá, constantment: Se llevava per allá a las nou del dematí, se desdijunava molt frugalment, llegia per espay d'algunes horas. A la una sortia de casa y anava a passejar pe'ls porxos de la plassa, sempre per la matexa part dels porxos. A las duas se'n anava a dinar, també frugalment; sense axecarse de taula descansava, pero sens adormirse. A las quatre se'n anava al Círcol, que llavors era al carrer Major, al lloch ahont es ara'l CENTRE DE LECTURA. Al hivern passava uns instants a la sala de lectura, y tornava a sortir a passejar per a aprofitar lo sol y la claror. Al bon temps y al istiu s'entretenia mes estona llegint i no sortia fins al tombant de la tarda. Quan ell s'axecava de llegir, tres o quatre senyors, vells com ell, s'axecavan també y's disposaven a acompanyarlo a passeig. Ell no'ls invitava may; eran los altres que'l seguien. Aquells senyors eran admiradors del senyor Sucona. Quan jo'm trobava a Reus també anava a passejar ab ells.

Y ja se sabia. Hivern, bon temps e istiu, sempre'l mateix passeig, sempre la mateixa ruta. Del Círcol, pujant pe'l carrer Major, travessant la plassa, enfilant lo carrer de Monterols, despres lo del Padró, despres lo del Seminari, fins al passeig.

Passeig amunt fins al segon pont. Allí tombavam y tornavam al Círcol pe'l mateix camí. May, may hi havia variació. Y durant lo passeig pocas paraulas. Si acás, enrahonavan los altres. Lo senyor Sucona escoltava, y tot lo mes feya la mitja rialleta.

Quan haviam tornat al Círcol ja era fosch. Nos asseyam a unas otomanas que hi havia a una gran sala llargaruda, y allí a escoltar la conversa general. Jo'm posava al costat del senyor Sucona y moltes vegadas ell y jo enrahonavem en veu baixa.

Y a l'endemá lo mateix; diumenges, dias de feyna, diadas... sempre igual.

Áxis passá'l senyor Sucona cinquanta o seixanta anys de la seva vida. ¡Qué se jo quants! Fins que va morir. Y va morir havent sempre passat pe'ls mateixos carrers, havent sempre fet lo mateix passeig; l'únich. Hi havia carrers a Reus, molts, per ont ell no havia passat may; hi havia passeigs que no coneixia. Cent anys mes que hagués viscut hauria fet lo mateix.

Y en lo vestir era també escrupulosament rutinari o tradicionalista. Jo sempre'l vaig coneixe ab la mateixa indumentaria: barret de copa—com llavoras era costum—levita, ermilla y pantalons negres, al hivern mes groixuts, al istiu mes prims. Quan feya fret capa madrilenya. Y may se'l vey a cap mes manera. Alt—he dit al principi—de complexió regular, ben plantat, uns quants pels per bigoti, aspecte simpátich, mirada penetrant, mitja riatleta constantment dibuxantse en sos llavis, caminant a poch a poch, ab un ayre de filosof de l'antiqúitat... Me sembla que'l veig.

Era senzill, sobri, serio. Y a propòsit dich *serio* y no *seriós*, perque crech que la paraula *serio*, encara que siga parlant en catalá, es insostituible. ¿Que no es catalana la paraula? ja ho se, però ¡qué hi farem! Áxis passa en totas las llenguas. Unas paraulas moren y las sustitueixen paraulas enmatllevadas a llenguas vehinas. No hi ha remey. En lo cas present hem d'aconcentarnos ab la paraula *serio*, qu'es la única que expressa la idea. *Seriós* no la expressa prou ni es tampoch prou catalana. A mes: los mateixos que la escriuhen no la usan quan enrahonan. Y prou divagacions y tornem al senyor Sucona.

Era, com he dit, senzill, sobri, serio. No tenia passions o si las havia tingut havia sabut dominarlas per complert. No tenia vicis; ni sisquera fumava. No tenia cap vanitat, ni capritxos, ni desitjos. Circunscrivia la seva vida al quadro mes reduhit possible. Las mes pocas necessitats materials y morals, cap taleya, cap entrebanch, cap lluyta. Allunyarse tot lo mes possible de l'órbita social. Deixar la via ampla als demes y ell contentarse ab una voreta: tot just pera poguer passar. Procurar viure en la major tranquilitat,

ni envidiado, ni envidioso

com deya fra Lluís de Leon.

Lo senyor Sucona si que passava per

*la escondida
senda por donde han ido
los pocos sabios que en el mundo han sido.*

Com deya'l citat fra Lluís.

No he conegut a ningú mes que com lo senyor Sucona practiqués la sabiduría. Tants homes eminents com han escrit sobre la manera de viure *sabiament*, y cap ho ha posat en práctica com lo senyor Sucona. No s'enfadava may, no s'irritava may, no disputava may, ni sisquera discutía. May se desconcertava. May ofenia a ningú, may parlava de ningú. Sempre conservava la augusta, la olímpica serenitat. May una paraula grollera o mal sonant havia tacat sos llavis.

¿Qué foren lo mateix Epiclest, lo mateix March Aureli comparats ab lo senyor Sucona? L'un va tenir la vanitat d'exercir de filosof, l'altre va tenir la vanitat d'acceptar la corona imperial. Lo senyor Sucona no'n va tenir cap de vanitat. Sempre va viure ignorat de tothom, sense ganas de cridar l'atenció per cap istil.

Jo me'n recordaré sempre, y sempre'l citaré com a model.

Va morir sense deixar cap nom ni cap capital. ¿Y qué? ¿qué se li en donava una y altra cosa? No mes mitja dotzena de personas anavem al seu enterro. Si ell ho hagues vist hauria quedat satisfet. Pochs, quants mes poch millor; y si pot ser, ningú. Ell ho deya moltes vegadas. Soletat, silenci, quietut... ¿voléu mes hermós ideal?

¡Ah incomparable senyor Sucona! Fa prop de quaranta anys qu' es mort, y jo 'l recordo tots los dias, y venero sa memoria com la memoria d'un mestre estimat.

JOSEPH MARTI Y FOLGUERA.

